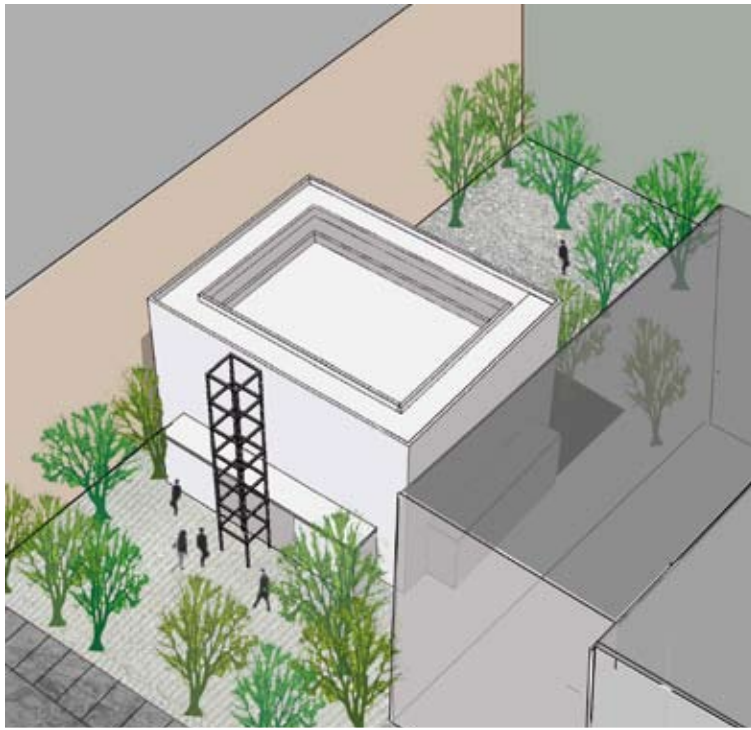

LIVSSYNSNØYTRALE SEREMONIROM ET TILBUD I DIN KOMMUNE?

EN ORIENTERING OM HVORDAN KOMMUNEN KAN REALISERE DETTE

Human-Etisk
Forbund

INNHold

3	FORORD
4	SEREMONIER PÅ ULIKE VERDIGRUNNLAG
6	KRAV TIL UTFORMING AV FELLES LIVSSYNSNØYTRALE SEREMONIROM
8	POLITISKE FØRINGER FRA STORTING OG REGJERING
9	EKSEMPEL PÅ KOMMUNAL SAKSBEHANDLING
10	EKSEMPLER PÅ LIVSSYNSNØYTRALE SEREMONIROM
11	ARKITEKTSKISSER OVER TENKTE SEREMONIROM OG SEREMONIBYGG
12	ARKITEKT KJELL LUND/HILDE & FRK HILDE ARKITEKTER – I BY/GATEOMRÅDE
14	IHUGA ARKITEKTER – FRITTLIGGENDE I BYGD/TETTSTED
16	SKAARA ARKITEKTER – I TETTSTED/SMÅSENTRA
18	ARKITEKT TORSTEIN RAMBERG AS – VED VANN/SJØ/FJORD
20	KONTAKTINFORMASJON

Norge mangler verdige seremonirom for alle

I alle kulturer og til alle tider har mennesker hatt behov for å markere livets overgangsfaser, som fødsel, ungdomstid (konfirmasjon), ekteskapsinngåelse og livets slutt.

I Norge har få kommuner og byer egnede, verdige, livssynsnøytrale seremonirom for slike anledninger. Kirkebygg er mange steder det eneste offentlige tilbudet. For ikke-kristne mennesker er ikke dette et passende alternativ, verken til private seremonier eller større minne-markeringer ved ulykker eller katastrofer.

Livssynsnøytrale seremonirom er lokaler som kan brukes av alle, uansett religiøst eller livssynsmessig ståsted. Offentlige/livssynsnøytrale seremonirom over hele landet vil gi alle borgere mulighet til å markere livets overgangsfaser.

DAGENS SITUASJON DISKRIMINERER

Å måtte bruke et religiøst utformet seremonirom kan oppleves ydmykende, diskriminerende og uverdigg for mennesker med et annet livssyn eller religion.

Ved gravferd tilbyr kommunen statskirke-medlemmer å bruke kirkebygg gratis. Andre tilbys å bruke gravkapeller. Nesten alle gravkapeller er imidlertid utformet og utsmykket som kristne kirker, noe som gjør dem uegnet som seremonirom for mennesker med andre livssyn enn det kristne. Videre er kapellene ofte for små og gamle i forhold til dagens behov. Alternativer til gravkapeller er noen ganger forsamlingshus, gymnastikksaler, kommunale eller private kulturbygg eller selskapslokaler. Dette blir sjelden verdig eller godt nok, og er diskriminerende for landets innbyggere som ikke tilhører Statskirken.

GJØR NOE MED DET NÅ!

Vår intensjon med dette heftet er å informere om behovet for livssynsnøytrale seremonirom, om hvilke hensyn man må ta ved praktisk utforming av slike rom. Heftet gir også veiledende eksempler på politisk saksbehandling for å få realisert dette i kommunene eller regionene.

Fire arkitektkontorer har bidratt med skisser av hvordan de ser for seg at ulike livssynsnøytrale seremonibygger kan være. Seremonirommene har flyttbare symboler som oppbevares lett tilgjengelig og som kan skiftes med enkle grep. Seremonirommene vil dermed kunne benyttes til ulike seremonier av ulike tros- og livssynssamfunn, og til felles minne-markeringer. Erfaringsvis kan kristne gravferder med prest komme til å utgjøre den største brukergruppen også i slike felles seremonirom.

Vi håper dette heftet kan være til inspirasjon og nytte for kommuner, politikere, sentrale myndigheter og media, og at det vil bidra til å sette nødvendig fokus på saken.

Ta gjerne kontakt for ytterligere informasjon.

Med vennlig hilsen

www.human.no
Juni 2009

Seremonier på ulike verdigrunnlag

Pårørende er ansvarlige for gravferdsseremonien, og som oftest søker de bistand fra et tros- eller livssynssamfunn. Tros- og livssynssamfunn legger premisser for seremonien i henhold til sitt verdigrunnlag.

HUMANISTISKE SEREMONIER

Seremonier i regi av Human-Etisk Forbund holdes på et humanistisk verdigrunnlag. Det betyr at humanismen som livssyn skal komme til uttrykk i seremonien, og at den er uten religiøse innslag. I likhet med mennesker i alle tros- og livssynssamfunn har humanister behov for å kunne ha sine seremonier i dertil egnede og verdige seremonirom.

PRIVATE ELLER LIVSSYNSNØYTRALE SEREMONIER

Noen velger en seremoniform som ikke er knyttet til en bestemt tro eller et bestemt livssyn. Et eksempel er en gravferd i privat regi, helt etter familiens ønsker og arrangement. Dette kan også være en livssynsnøytral (borgerlig) vigsel.

RELIGIØSE SEREMONIER I NØYTRALE SEREMONIROM

Alle tros- og livssynssamfunn kan selvfølgelig ønske seg egne seremonirom i hver bygd og by, på linje med det Den norske kirke har i kraft av alle sine kirker. Slike ønsker vil ikke være gjennomførbare. Representanter for ulike tros- og livssynssamfunn har imidlertid uttrykt ønske om og vilje til nettopp å kunne bruke felles livssynsnøytrale seremonibygg. Her vil alle, uavhengig av kultur, religion og livssyn kunne gjennomføre sine seremonitradisjoner, for eksempel gravferd.

Religiøs vigsling av et gravferdslokale er ikke nødvendig for å gjennomføre en kirkelig gravferd. Erfaringer fra et livssynsnøytralt seremonirom i Trondheim, eid av Svanholm gravferdsbyrå, viser nettopp at mer enn 80 % av brukerne har kristen gravferd med prest. I tillegg er det mange

familier fra andre trosretninger som benytter lokalet til sine gravferder. Mange velger å bruke dette nøytrale seremonirommet nettopp på grunn av rommets verdighet og nøytralitet.

MINNEMARKERINGER

Offentlige minnemarkeringer i forbindelse med ulykker, tragiske hendelser og katastrofer blir i dag vanligvis arrangert i kirker, med prest, andakt og religiøse handlinger. Norge er med årene blitt et mer tydelig pluralistisk land, og offentlige minnemarkeringer bør derfor holdes på et livssynsnøytralt sted, for eksempel i et felles seremonibygg dersom de skal være innendørs. Dette vil tydeliggjøre at minnemarkeringer og seremonier som skal inkludere alle må skje på et felles verdigrunnlag, eventuelt med likestilte innslag fra flere religioner og livssyn.

Et livssynsnøytralt seremonilokale; Svanholm gravferdsbyrå, Trondheim.

Krav til utforming av felles livssynsnøytrale seremonirom

Et felles seremonibygge bør være stilfullt, gjerne lokalsamfunnets "storstue", som gir opplevelse av høytidelighet og verdighet.

Innenfor en flott fasade skal seremonirommet kunne forvandles for å imøtekomme ulike behov. Slik kan rommet brukes til for eksempel navnefest, dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd. Nedenfor er en kort oversikt over generelle hensyn som må vektlegges når et livssynsnøytralt seremonirom skal lages. Videre er det også en oversikt over spesielle forhold det må tas hensyn til når man utformer et lokale som skal brukes ved gravferd.

Eksisterende rådhus og kulturhus som kan være egnet for ulike seremonier bør tilrettelegges for slike arrangementer, spesielt når det gjelder gravferd.

Generelle hensyn og krav til felles seremonirom og seremonibygge

- Livssynsnøytral utforming og utsmykning utvendig og innvendig
- Tilpasset for bruk av flyttbare symboler; for eksempel kan alter på hjul og livssynssymbol oppbevares i et lett tilgjengelig rekvisittlager. Slik kan rommet enkelt benyttes til flere ulike seremonier, eller ulike religiøse møter samme dag
- God takhøyde som gir god romfølelse, og vinduer som slipper inn lys og solstrimer
- Lyssetting med tanke på områder i seremonirommet det vil være fokus på
- Plass til minst 300 flyttbare stoler
- Talerstol, mikrofon, høyttaleropplegg og mulighet til å spille av CD o.l., samt prosjektor og lerret for eventuelle video- eller bildevisninger
- God tilgjengelighet for rullestolbrukere i seremonirom, toaletter, garderober etc.
- Fravær av religiøs vigsling av lokalitetene av hensyn til respekt for ulike trosretningers bruk av det samme lokalet
- Bygget må kunne brukes for offentlige tjenester, som for eksempel borgerlig vigsel

Spesielle hensyn og krav som må ivaretas i lokaler som skal brukes til gravferd

- flatt gulv og brede dører som gir rom for å bære kister inn og ut
- Ingen trapper som gjør det vanskelig å bære kister
- Plass og opplegg for kiste eller urne fremst i lokalet, og plass for kranser og blomster
- Plass og opplegg for orgel eller piano, samt plass for en musikergruppe med andre instrumenter
- Heisanordning for symbolsk nedsenking av kiste i gulvet
- Garderobe og mulighet for fotvask for deltakere, samt for vask og stell av den døde i et tilstøtende rom, i henhold til ulike trosretningers praksis
- Skjermet uteplass for samling før og etter seremonien og i forbindelse med utbæring og bortkjøring av kiste

Budhastatue/alter. Mobilt symbol fra Wat Thai buddhisttempel på Frogner i Akershus.

Senking av kisten, Østre krematorium, Oslo.

Eksempel på flyttbart kors/symbol på talerstol. Kristiansand kapell.

POLITISKE FØRINGER

fra storting og regjering

Det foreligger flere politiske vedtak og rundskriv som kommuner kan legge til grunn for videre arbeid med livssynsnøytrale seremonilokaler.

- I kapittel 18 i regjeringens Soria Moria-erklæring fra 2005 står det *“Regjeringen vil bidra til at det opprettes flere livssynsnøytrale seremonilokaler”*. Statsråd Giske har siden gjentatt dette i flere TV-intervjuer.

- I Stortingsmelding nr. 17/2008 (stat-kirkeforliket mellom alle partiene på Stortinget) heter det i et eget punkt (pkt 6: Livssynsnøytrale seremonilokaler): *“Det skal igangsettes en utredning med sikte på lovfesting av et kommunalt ansvar for at livssynsnøytrale seremonirom finnes til bruk ved gravferd og ved ekteskapsinngåelse. Utredningen skal blant annet utrede spørsmålet om finansiering.”*

Det tas dermed sikte på samme positive likestilling og forpliktelse som gravferdsloven tillegger kommunen å bygge kirker.

- Kommunene mottok i 1997 et rundskriv fra Kultur- og Kirkedepartementet med beskjed fra Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité om at:

“Man ser det som viktig at det i kommunene finnes hensiktsmessige seremonirom for ikke-kirkelige begravelser og ber Regjeringen sørge for at kommunene legger til rette for dette.”

Denne beskjeden fra Stortinget er en sterk og rettmessig anmodning.

Flere politiske partier later til å se at tiden nå er inne for å sørge for offentlig likebehandling og tilrettelegging for at alle skal kunne gjennomføre verdige seremonier. Dette går også frem av noen av partiprogrammene for 2009-2013. Eksempelvis: Arbeiderpartiet: *“Bidra til at det opprettes flere livssynsnøytrale seremonilokaler,”* og Senterpartiet: *“Vil sørge for livssynsnøytrale seremonirom i alle kommuner.”*

Eksempel på kommunal saksbehandling

Et offentlig/livssynsnøytralt seremonirom vil være en positiv og gledelig sak for kommunens innbyggere!

Det foreslås at kommunen nedsetter et arbeidsutvalg til å utrede og legge frem forslag til behandling av følgende:

1. Det utarbeides en kommunal beredskapsplan for tilbud om seremonirom av ulike størrelser, samt kommunale tjenester ved gravferd, herunder kommunal teknisk og praktisk bistand ved gravferder hvor man på grunn av mange deltagende må ta i bruk idrettshall, rådhus eller lignende lokaler. Dette innebærer:

- Kartlegge eventuelle egnede lokaler som kan benyttes inntil et felles seremonibygget er realisert.
- Oversikt over egnede lokaler og beredskapsplanen presenteres i en brosjyre for informasjon til gravferdsbyråer og pårørende.

2. Mulig ombygging og tilpassing av eksisterende kommunale kapeller eller kommunale forsamlingshus, inkludert rådhus og kulturhus, til livssynsnøytral standard.

3. Innføring av kommunale støtteordninger for de som må bruke alternative seremonilokaler, slik at de likestilles med statskirkemedlemmer som kan bruke kirker. Det vil si fri bruk av seremonirom, organist, musikkanlegg, transport og rigging av stoler etc.

4. Bygging av et felles livssynsnøytralt seremonibygget. Bygget kan gjerne være interkommunalt, det vil si at bygget kan føres opp

og driftes i samarbeid med nabokommuner. Mulighet for statlig finansieringsstøtte undersøkes.

Å legge til rette for offentlige livssynsnøytrale seremonirom er et kommunalt ansvar. Når kommunen bestemmer seg for å sette i gang et slikt arbeid er det viktig å ha med representanter fra ulike interessegrupper, som lokale tros- og livssynssamfunn og lokale gravferdsbyråer. Kirkelig fellesråd bør også være med.

Mål:
Et offentlig eid og offentlig driftet seremonibygget som tilbud til alle!

Flere kommuner er allerede i gang med sine prosesser, og har bevilget forprosjektmidler og utviser entusiasme for prosjektene. Porsgrunn er en av dem: *“Et eksempelbygg for resten av landet”*, uttalte arbeidsgruppa i kommunen.

Ved eventuelle planer om bygging av kirke eller kapell vil kanskje et felles seremonibygget kunne være en bedre og mer fordelaktig løsning.

Eksempler på livssynsnøytrale seremonirom

Eksempel på livssynsnøytralt seremonibyg: Oddernes krematorium og kapell i Kristiansand. Bygget ca. 1990. Eies av Oddernes menighet.

Eksempel på nyoppusset kapell til livssynsnøytralt rom. Kristiansand kapell.

Bodin seremonirom i Bodø. Krematorium. Livssynsnøytralt bygg. Med tillatelse fra Lusparken Arkitekter as.

ARKITEKTSKISSER over tenkte seremonirom

På de følgende sidene vises eksempler på hvordan noen arkitekter ser for seg utforming av offentlige seremonirom til felles bruk. De har laget skisser ut fra gitte stedvise plasseringer; i en by, i et tettsted, fritt plassert i en bygd, og ved vannkanten. Alle har tatt hensyn til kravene til utforming av felles livssynsnøytrale seremonirom, angitt på side 6 i dette heftet.

1

ARKITEKTER:
Kjell Lund og Hilde
& Frk Hilde Arkitekter

OPPGAVE:
Seremonibyg i by/
gateområde omkranset
av høye hus.

Se skisser side 12-13

2

ARKITEKT:
IHUGA

OPPGAVE:
Seremonibyg
frittliggende i bygd/
tettsted.

Se skisser side 14-15

3

ARKITEKT:
Skaara

OPPGAVE:
Seremonibyg i tettsted/
småsentra.

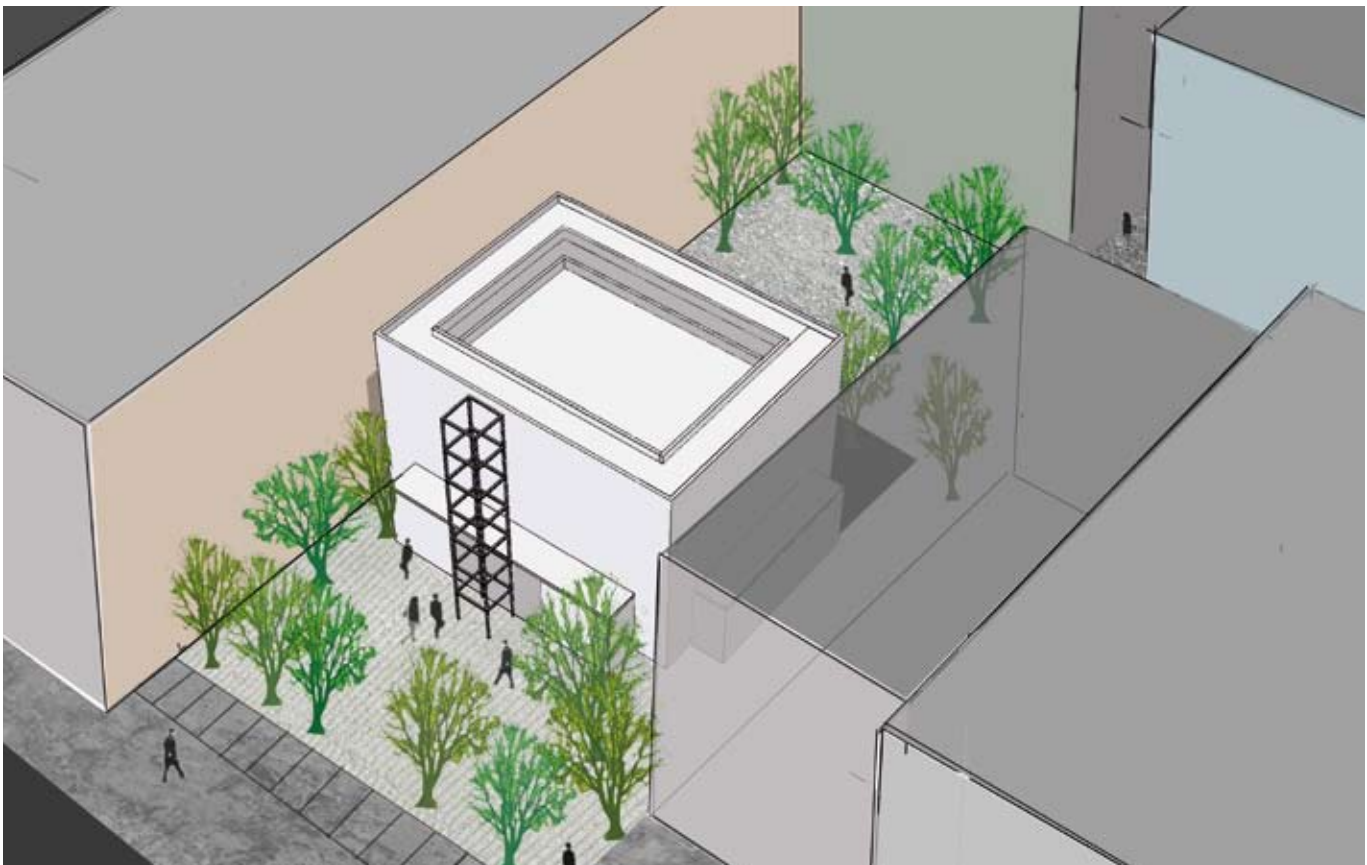
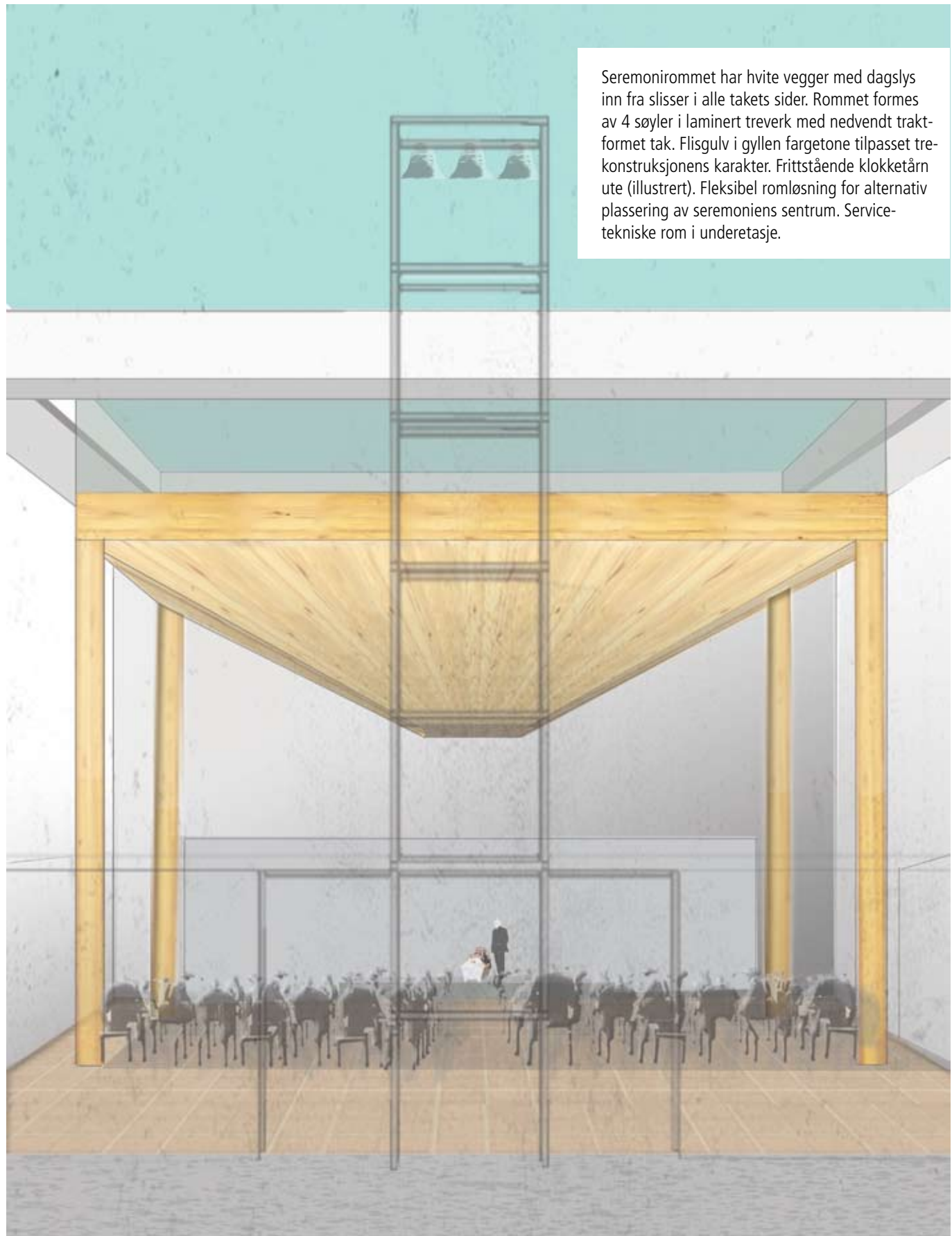
Se skisser side 16-17

4

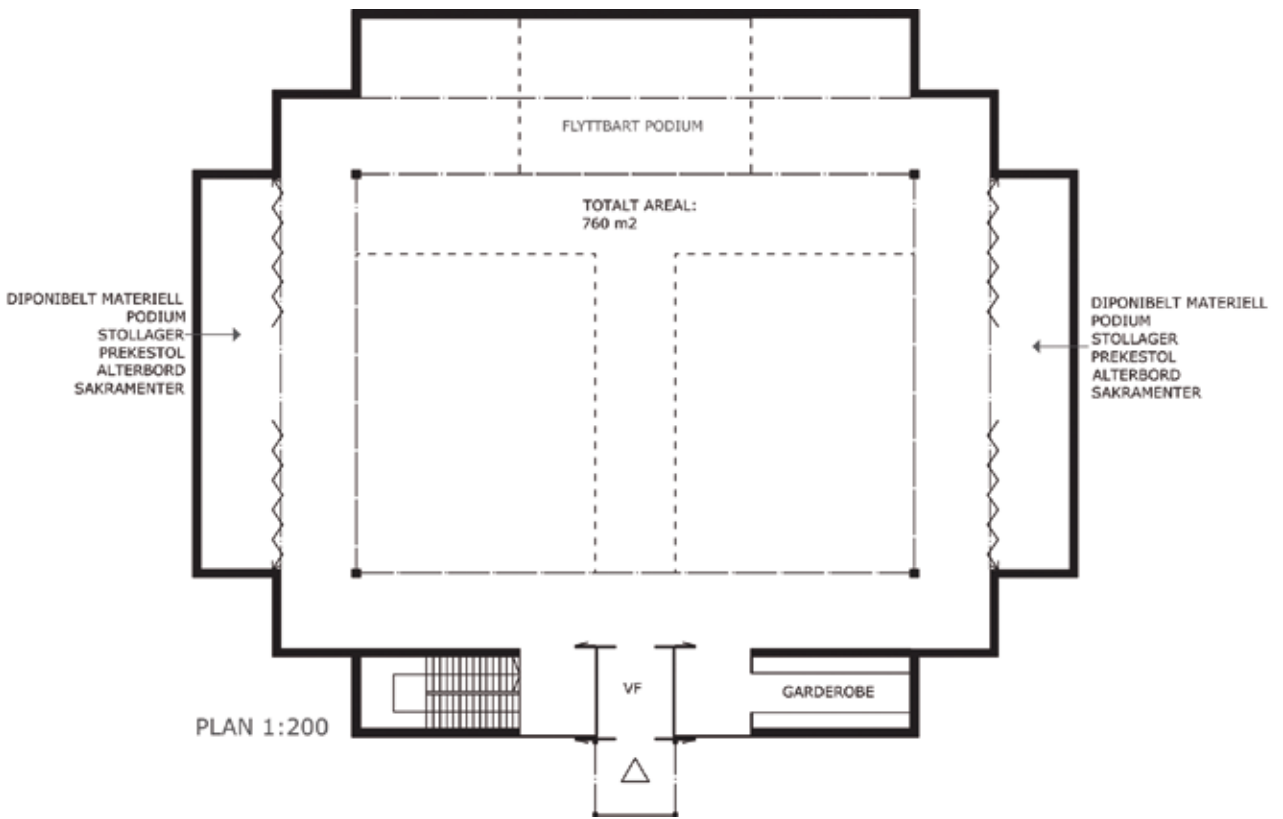
ARKITEKT:
Torstein Ramberg

OPPGAVE:
Seremonibyg ved vann,
sjø eller fjord.

Se skisser side 18-19

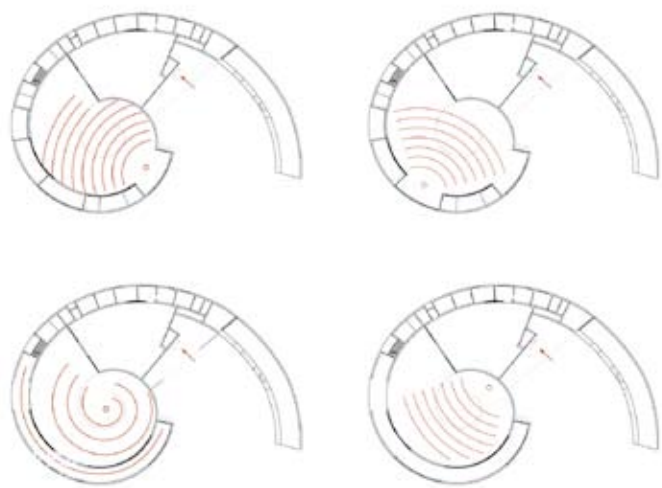

Seremonibygget i fugleperspektiv. Et kubisk hus med hvitkalkede teglvegger, omkranset av høye bygårder. Klokketårn foran inngang. Nedsenket tak med glass i sidene for lys inn. Takflater belagt med kobber. Utvendig påbygg første etasje alle sider.

Byggets form med inspirasjon fra Fibonacci-tallrekken ("Det gylne snitt"). Byggematerialer i naturstein med fasadepiler av laminert treverk. Seremonirommets form gir alternative muligheter for seremoniens sentrum. Inngangspartiet kan fungere som samlingssted.

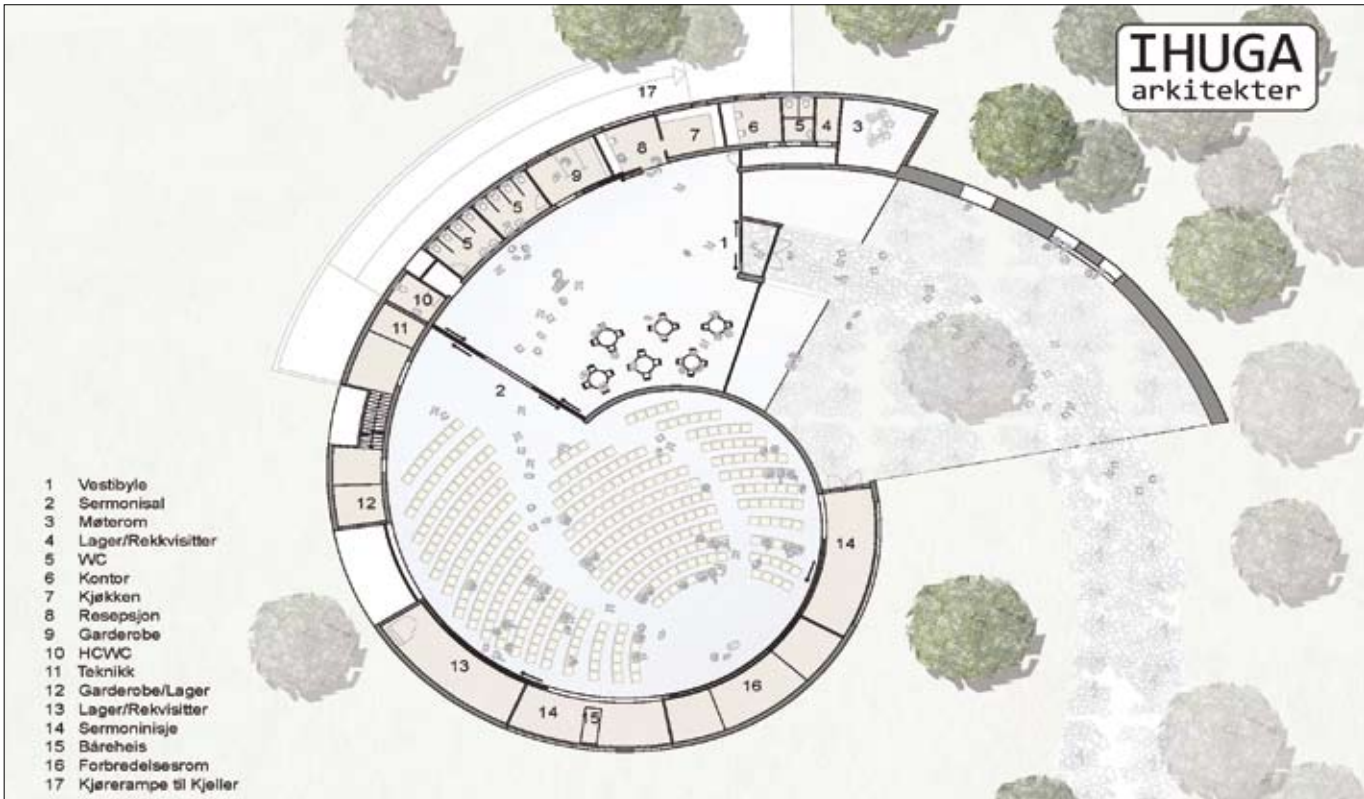
4 prinsipp-/planskisser som viser ulike plassering av seremoniens sentrum i salen.

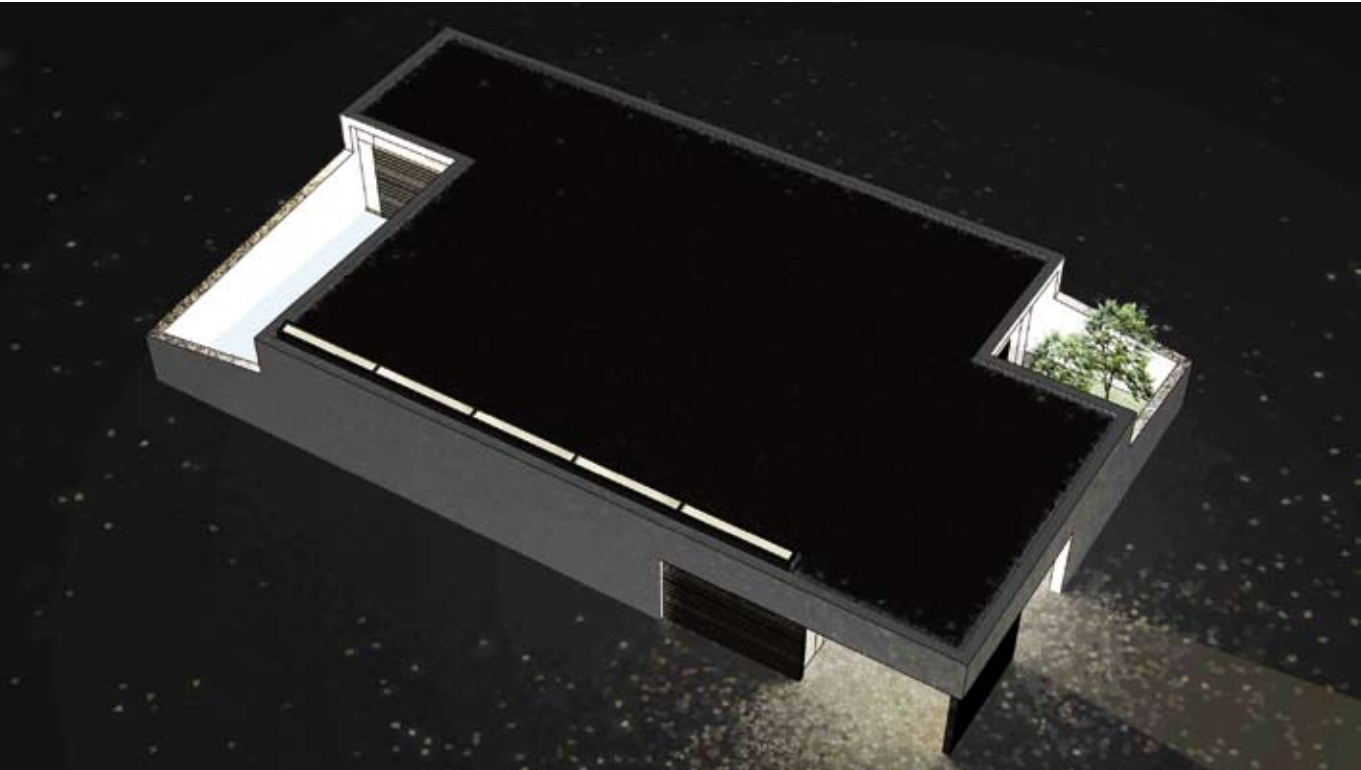
Seremonihuset sett fra siden, utenfra.

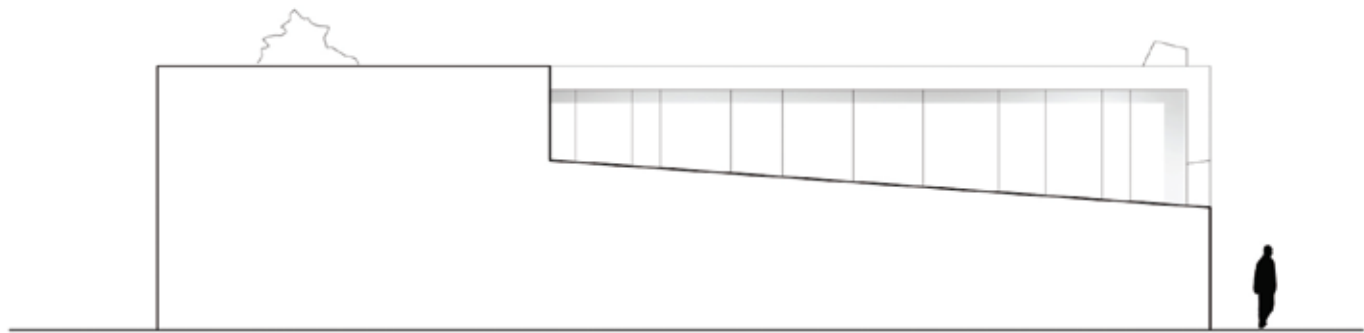
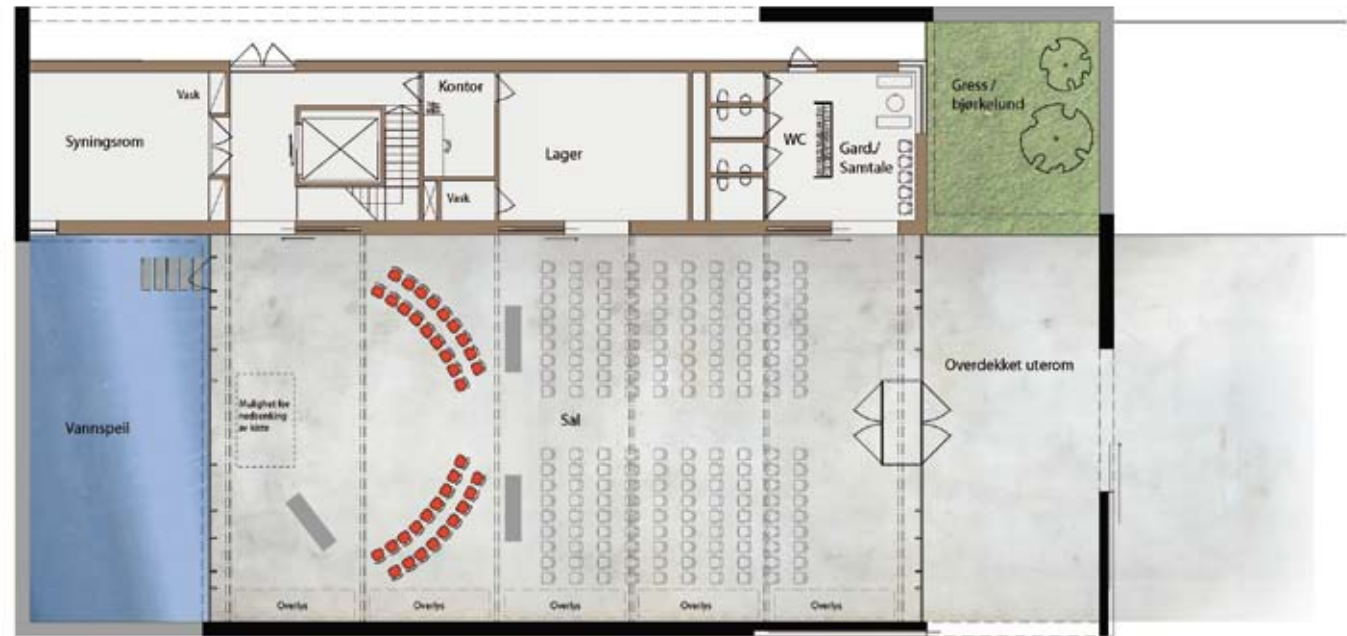
Seremonirommet. Skrånende-økende takhøyde. Dagslys inn fra takets sentrumssoner, samt gjennom de store vindusfeltene, skaper et lys-fokus ned på seremonirommets gulv. Overlyset reguleres og blendes etter rommets behov og funksjoner. Galleri og ekstra romnisjer. Vegger i laminert treverk.

Som følge av tettstedenes ofte uplanmessige bygningskarakter og tilfeldige infrastruktur, er det vist et frittliggende og innadvendt bygg som gir muligheten til avskjerming fra omgivelsene. Mangel på seremoniell panoramautsikt kompenseres av bygningens indre verden med lysgårder, gress, trær og vann plassert mellom de forskjellige funksjonsarealer og bygningselementer. Åpninger i taket bringer lyset ned i bygningens indre. Byggematerialer er granitt, vekslende mellom råhogd og finslipt, glass og treverk med varierende overflatebehandling og struktur, samt betong i konstruktive elementer. Servicerom, syningsrom og lagerrom for rekvisitter er plassert i det indre trevolumet langs salens ene side. Kjølerom og øvrige tekniske rom i underetasjen.

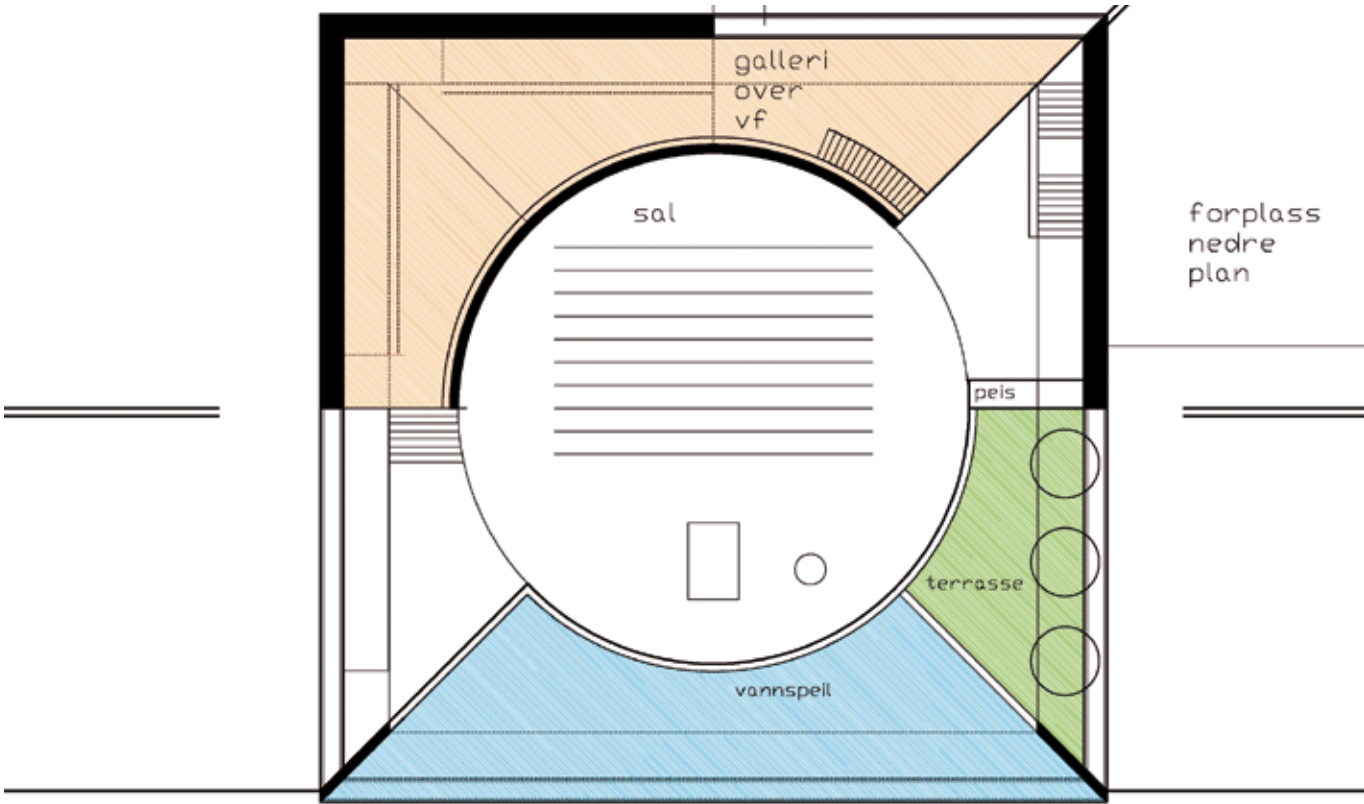
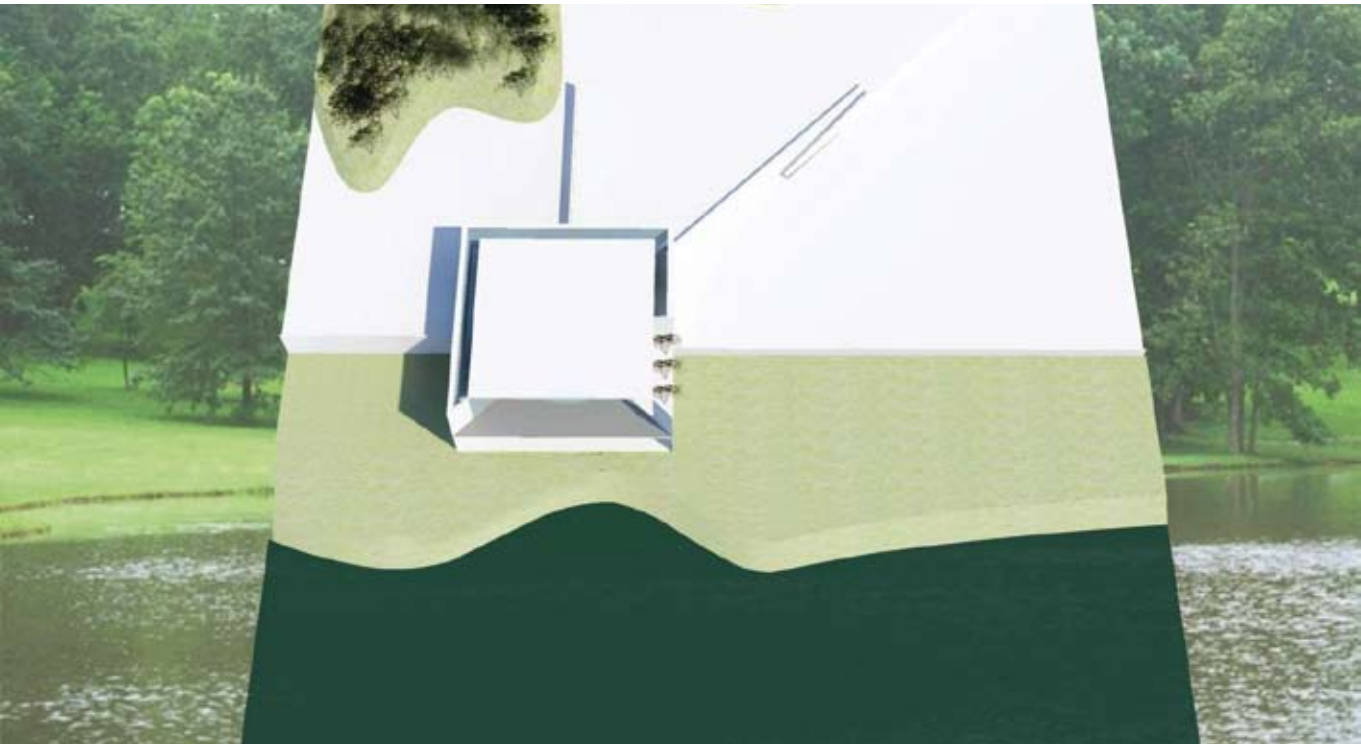

Seremonibygget sett utenfra i fugleperspektiv, natt med lys.

Opplevelse av salen sett innenfra med mennesker før vigselsseremonien starter.

Seremonibygget er tenkt plassert på en tomt som skråner ned til et vann. Et øvre og et nedre planområde. Byggemateriale i hvit betong og store glassflater i front. Bruk av utenforliggende natur som skog og vann som utsynsområde i tillegg til et stille vannspeil på terrassen utenfor det store buede frontvinduet.

Rundformet seremonirom med terrasserte gallerier for gjester, musikkgrupper, kor etc. Integrert ildsted og hage med kirsebærtrær ved vannspeil på terrassen. Vaske- og stellerom og servicerom i underetasje.

Panoramautsyn mot vannspeil på terrassen, mot naturvann og skog.

Les mer om Human-Etisk Forbund, humanistiske seremonier og livssynsnøytrale seremonilokaler på våre nettsider www.human.no

Les mer om de ulike trossamfunn på nettsidene til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), en paraplyorganisasjon for 13 ulike tros- og livssynssamfunn i Norge.
www.trooglivssyn.no

